

Ljiljana
Kolešnik
Sanja
Sekelj

ISTRAŽIVAČKI ZNANSTVENI PROJEKT

Moderne i suvremene umjetničke mreže, grupe i udruženja: organizacijski i komunikacijski modeli suradničkih umjetničkih praksi u 20. i 21. stoljeću

Modern and Contemporary Artist Networks, Art Groups and Art Associations: Organisation and Communication Models of Artist Collaborative Practices in the 20th and 21st Century

AKRONIM: ARTNET

TRAJANJE: 48 mjeseci

VODITELJICA PROJEKTA: dr. sc. Ljiljana Kolešnik

SURADNICI: dr. sc. Petar Prelog, dr. sc. Irena Kraševac, dr. sc. Tamara Bjažić Klarin, prof. dr. sc. Jasna Galjer, dr. sc. Dalibor Prančević, dr. sc. Željka Tonković; DOKTORANDI: Sanja Horvatinčić, Ivana Meštrov, Nikola Bojić

EVALUACIJSKI PANEL: prof. dr. sc. Isabel Wünsche (Jacobs University, Bremen), prof. dr. sc. Torben Jelsbak (University of Copenhagen), Joris Kepel (EUROPEANA), prof. dr. sc. Johannes Preiser-Kapeller (Austrian Academy of Science)

SLUŽBENE MREŽNE STRANICE: <http://www.art-net-hrzz.org/>

Polazeći od stajališta da su umjetničke mreže i kolaborativne umjetničke prakse okosnica najintenzivnije transnacionalne kulturne razmjene u umjetnosti 20. stoljeća, cilj projekta ARTNET jest dokazati hipotezu kako se u njihovoj pozadini razvio određen, definitivan broj organizacijskih i komunikacijskih modela, koje je moguće identificirati, opisati i objasniti u terminima analitičkog uzorka,

primjenjivog u izučavanju različitih fenomena moderne i suvremene umjetnosti, neovisno o njihovoj geografskoj lokaciji i kulturalnom kontekstu. Druga hipoteza, koja se, temeljem izučavanja zbivanja u hrvatskoj modernoj i suvremenoj umjetnosti, također nastoji dokazati, jest ta da je raznolikost tih organizacijskih i komunikacijskih modela proporcionalna intenzitetu sudjelovanja određene nacio-

nalne umjetničke scene u međunarodnoj kulturnoj razmjeni.

Kako bi se dokazala održivost navedenih tvrdnji, istraživanja u okviru projekta odvijaju se u dva, usko povezana smjera: metodološkom i kontekstualnom. Kontekstualna istraživanja uzimaju u obzir lokalne umjetničke i arhitektonske fenomene (secesija, povijesne avangarde, društveno angažirana umjetnost 1930-ih, međuratna avangarda, neoavangarda 1960-ih i 1970-ih, suvremena novomedijska umjetnost, moderna i suvremena arhitektura), koji su na konceptualnoj, prostornoj, vremenskoj i personalnoj razini izrazito obilježeni intenzivnom suradnjom s drugim europskim sredinama, te propituje te fenomene u odnosu na slične umjetničke pojave na regionalnoj i internacionalnoj razini, kao i u relaciji prema društvenim, kulturalnim, ekonomskim, političkim i povijesnim zadanošćima njihove neposredne društvene okoline. Pritom se kao posebna tema istraživanja, uz receptivne kapacitete lokalne zajednice i ekonomsku osnovu kulturne proizvodnje, uzimaju u obzir i specifičnosti medija masovnih komunikacija pojedinog razdoblja (povijest i razvoj tiskanih medija, filma, radija, televizije, videa, interneta, mobilne telefonije), odnosno načini njihove upotrebe u procesima umjetničkog umrežavanja. S obzirom na važnost medijskog aspekta istraživanja, u fokusu njegova interesa nalaze se avangardni i umjetnički časopisi vezani uz umjetničke mreže međuratnog razdoblja, različiti primjeri alternativnih, izvaninstitucionalnih komunikacijskih kanala iz poslijeratnog razdoblja, odnosno brojne umjetničke, kustoske i arhitektonske platforme nastale 1990-ih godina, a vezane uz fenomen socijalnih mreža, mrežne umjetnosti i umjetničkog aktivizma.

Budući da je riječ o kompleksnom, interdisciplinarnom i transdisciplinarnom istraživanju, njegovo provođenje nalaže i primjenu odgovarajuće metodološke aparature, čije oblikovanje je jedan od važnih

zadataka ovoga projekta. Metodološka istraživanja povezuju znanja i analitičke metode humanistike (povijest umjetnosti, povijest), društvenih znanosti (teorija i analiza društvenih mreža, demografija, ekonomija) i informacijskih znanosti (*topic modeling*, vizualizacija mreža) s dosadašnjim iskustvima digitalne humanistike, a njihov rezultat bit će iznesen u knjizi čije objavljivanje je planirano za kraj treće godine projekta.

Podaci prikupljeni istraživanjima bit će pohranjeni u *Croatian Artist Networks Information System (CAN_IS)*, čiji je konceptualni model projektini tim razrađivao tijekom prve godine rada na projektu, a u suradnji s dr. sc. Arturoom Šilićem, specijalistom za informatičku lingvistiku i dr. sc. Željkom Tonković, specijalicom za teoriju socijalnih mreža. Uzimajući u obzir različite modele umrežavanja i medijsko-komunikacijske specifičnosti pojedinih razdoblja u umjetnosti 20. i 21. stoljeća, CAN_IS informacijski sustav oblikovan je kao otvorena dinamična podatkovna struktura, koja će se postupno prilagođavati rezultatima istraživanja i njegovoj interdisciplinarnoj prirodi. Osim što će pohranjeni podaci, na čijem će se prikupljanju i unosu intenzivno raditi u idućoj fazi projekta, biti javno dostupni već krajem treće godine rada na ARTNET-u, oni će poslužiti i kao osnova za eksperimente s vizualizacijom prostornih i temporalnih aspekata procesa umjetničkog umrežavanja u Hrvatskoj, kao i u umjetnostima drugih europskih zemalja tijekom 20. i početkom 21. stoljeća. Budući da je pretpostavka vizualizacije mreža raspolaganje velikom količinom podataka, dio njih bit će povučen i iz javno dostupnih baza podataka, iz različitih tipova dokumentacije dostupne na internetu, kao i uspostavom projektne suradnje s domaćim i stranim javnim institucijama, koje raspolazu podatkovnim resursima od interesa za projekt.

Vizualizacije umjetničkih mreža, omogućit će drukčiji pogled na različite aspekte transnacionalne kulturne razmjene,

te pokazati njezin intenzitet, nositelje i modele komunikacije i u onim povijesnim trenucima – poput razdoblja hladnoga rata – koje smo još uvijek skloni opisivati u terminima potpunog zamiranja svih kulturnih dodira između različitih europskih sredina. Osim identifikacije, opisa i definiranja organizacijskih modela u pozadini umjetničkih mreža i suradničkih oblika umjetničkog djelovanja, očekuje se da će istraživanja unutarne, personalne dinamike tih umjetničko-socijalnih fenomena pokazati nešto drukčiju sliku međusobnih odnosa protagonista hrvatske i inozemne moderne i suvremene umjetnosti i arhitekture, te redefinirati ulogu domaćih autora u procesima regionalne i internacionalne kulturne razmjene u promatranom razdoblju.

Osim izgradnje i razvoja informacijskog sustava CAN_IS, te rada na knjizi vezanoj uz razvoj i primjenu novih radnih metoda korištenih u prikupljanju, obradi, interpretaciji i prezentaciji rezultata istraživanja, planirano je objavljivanje i serijskog izdanja o umjetničkim grupama, mrežama i suradničkim umjetničkim praksama jugoistočne i srednje Europe u 20. i 21. stoljeću, objavljivanje većeg broja izvornih znanstvenih radova u indeksiranim znanstvenim časopisima u polju povijesti umjetnosti, digitalne humanistike, sociologije i informacijskih znanosti, kao i sudjelovanja članova projektnog tima na međunarodnim konferencijama. Projekt ARTNET do sada je predstavljen na međunarodnim konferencijama “Transnational Networking Practices of Central and Southeast European Avant-garde” (Zagreb, listopad 2014.), “Rethinking 20th Century

Art History” (Sofija, lipanj 2015.), “xxxv Sunbelt Conference of INSNA”, (Brighton, srpanj 2015.), “Collaborative Artist Networks in the Twentieth Century and Beyond” (Bremen, srpanj 2015.), kao i na “Petom festivalu hrvatskih digitalizacijskih projekata”, u Zagrebu, u svibnju ove godine. Prezentacija prvih vizualizacija umjetničkih mreža istraženih u okviru projekta ARTNET odvit će se u listopadu ove godine na međunarodnoj konferenciji *Avant-garde Migrations*, koju organiziraju Gulbenkian Foundation i Sveučilište u Lisabonu.

Rad na projektu prati i periodično evaluira (18., 36. i 46. mjesec rada) vanjski stručni panel, kojeg čini skupina inozemnih znanstvenika i profesionalaca u polju digitalne humanistike, specijalista za umjetničke mreže, vizualizaciju mreža i upravljanje velikim količinama podataka. S obzirom na izrazito eksperimentalnu prirodu ovoga projekta, a ovisno o rezultatima i smjerovima u kojima će se odvijati daljnja istraživanja, evaluacijski panel nadopunjavat će se ekspertima za druga disciplinarna i sub-disciplinarna područja (npr. za ekonomiju kulture, za teoriju socijalnih mreža, itd.), čija bi znanja i preporuke mogla pridonijeti njegovoj uspješnoj realizaciji. Ostvarivanju toga cilja zasigurno će pridonijeti i kontinuirane Radionice prijenosa znanja, putem kojih je, uz pomoć inozemnih znanstvenika i njihovih iskustava u polju digitalne humanistike, projektni tim ARTNET-a već tijekom prve godine rada stekao niz uvida, korisnih za uspostavljanje suradnje s inozemnim znanstvenicima i istraživačkim skupinama srodnih interesa. ×